

DELAVEC

Uredništvo in uprava: Ljubljana, poštni predal 290.

GLASILO ZDRUŽENE DELAVSKE STROKOVNE ZVEZE JUGOSLAVIJE.

Izhaja 10. in 25. dne v mesecu.
Stane posamezna številka Din 2.—, mesečno Din 4.—, celoletno Din 48.—. Za članstvo izvod po 1.— Din.
Oglasi po ceniku.
Dopisi morajo biti frankirani in podpisani ter opremljeni z štampiljko dotične organizacije.
Telefon šte. 3478.
Ček. račun 13.562.

Železna peta.

Odkar je nastopil nov političen položaj v Jugoslaviji, je stopila Železna peta odkrito, brezobzirno in z vso nesramnostjo na vrat proletarijatu.

Pod firmo »gospodarskih krogov« je kapitalizem odločno povedal v svojih spomenicah vladi, da treba končati z raznimi socijalnimi zakoni, ki ščitijo delavstvo, ker oni škodujejo gospodarskim krogom v njih pridobivanju, ali na kratko: ker jim manjšajo profite.

Ta pojav je tako javen in vsakomur viden, da delavstvo, ako tega sedaj ne vidi, mora biti slepo in gluho in mora imeti kožo in želodec ne iz železa, nego iz jekla. Ta pojav je neovrgljiv dokaz vsem tistim, ki so videli v razrednem boju samo nekako politično frazo in ga smatrali samo za nekako papirno in politično trditve marksistov. Podjarmiti docela delavstvo, ga izročiti na milost in nemilost kapitalizmu, to je vzplamenitev razrednega boja še v ostrejšo obliko, kakor se je bil dosedaj. In proletarijat ni tega kriv, on je samo prisiljen dvigniti vrženo mu rokavico. In proletarijat jo je dvignil.

Že v prejšnji številki smo povedali, da staro pesem kapitalizma poznamo in ji znamo tudi leka. Mi, strokovno organizirano delavstvo, smo s svojimi organizacijami sredstva gospodarske in socijalne obrambe delavstva. Če si drznejo »gospodarski krogi« zahtevati ukinitve delavskih pravic, delavske zakonodaje, zatevajo strokovne organizacije ukinitve kapitalističnih privilegijev.

Kdo so ti »gospodarski krogi«? Mi marksisti jih dobro poznamo. Ali radi informacije, kako sodijo tudi nekateri drugi krogi o njih, naj tukaj navedemo. »Kmetijski list« med drugim piše:

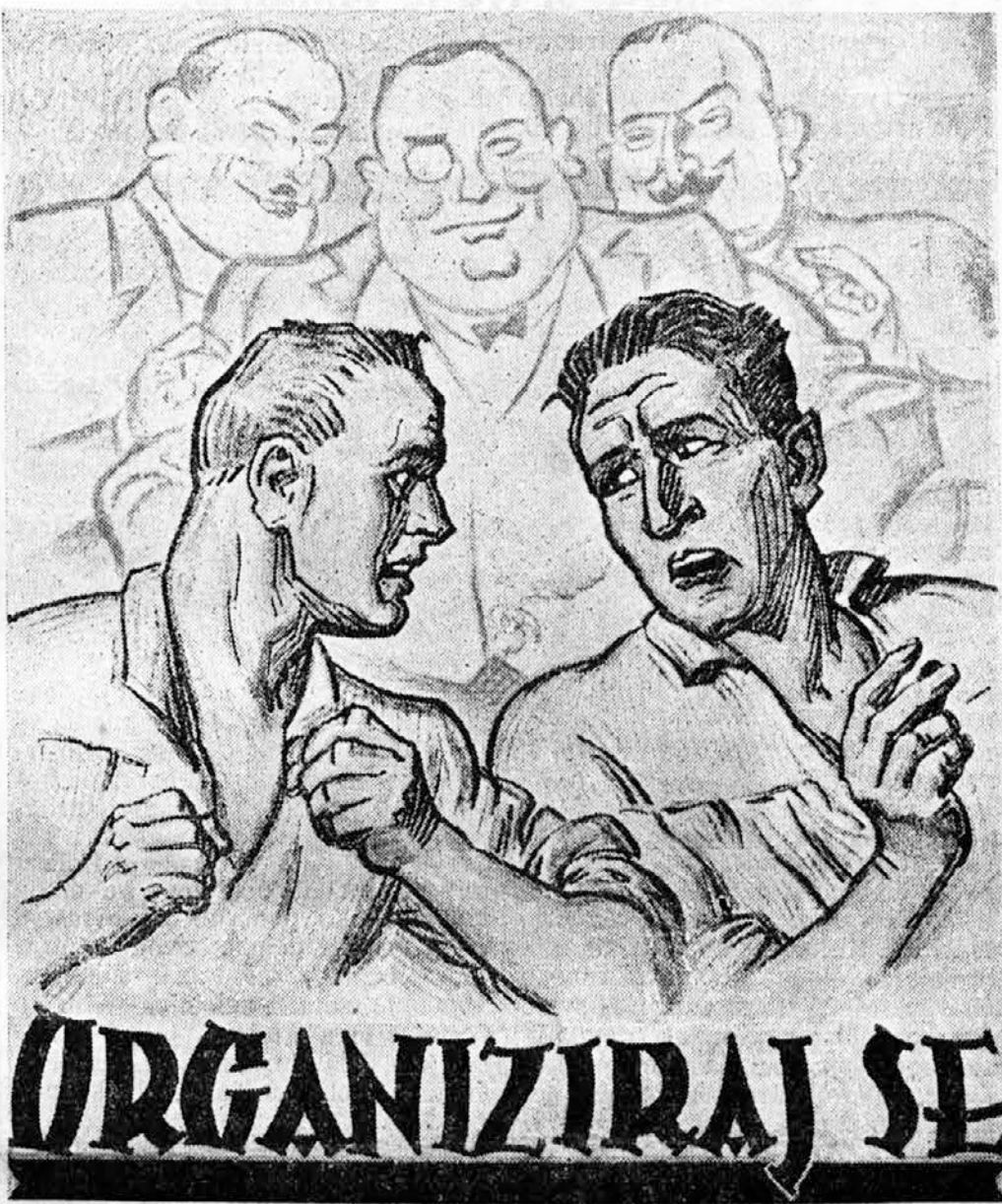
Beseda »gospodarski krogi« je zelo široke vsebine, tako da je ljudje ne razumejo prav lahko. Mi bi pa radi pogledali do dna in zato je zelo važno, da enkrat pogledamo nekoliko natančneje, kdo so pravzaprav ti zagonetni »gospodarski krogi«.

Vsakdanja praksa nam kaže, da se oglašajo v javnosti pod firmo »gospodarskih krogov« navadno tisti ljudje in taki ljudje, ki sami nič ne proizvajajo in nič ne pridelujejo ali izdelujejo, ampak žive — in še kako dobro živijo — od dela drugih.

»Gospodarskim krogom« se n. pr. prištevajo zastopniki velebank. Kaj pa proizvajajo ti ljudje? Doslej še nismo nikdar slišali, da bi bila le ena velebanka pridelala vsaj zrno žita ali pa izdelala le en čevlji ali hlače. Pač pa vidimo, da vzdržujejo velike banke prav živahno žito trgovino, t. j. da žito, ki so ga pridelali drugi, za znatno višjo ceno prodajajo onim, ki morajo kruh kupovati. Ti ljudje torej prikrajšujejo producenta in konzumenta in so v resnici samo vrvinjenci med obema skupinama. Banke pač »financirajo« tovarne čevljev, a čevlje izdelujejo slabo plačani delavci. Če bi mi imeli visoko razvito zadržanost, bi bili ti poslani vrvinjenci kmalu odveč! Sedaj pa premislite sami, če zaslužijo vrvinjenci naslov »gospodarskih krogov«.

O takih vrvinjencih beremo že v svetem pismu. V času, ko je Kristus učil, so se taki barantači vselili celo v tempelj Gospodov! Vsi vemo, kaj je naredil Kristus: Vzel je bič in je tako bando razgnal! Tako je naredil Kristus z »gospodarskimi krogi« svojega časa!

Mi poznamo »velike« trgovce s sladkorjem, z žitom itd. Ti »veliki« trgovci navadno niti ne vidijo nikdar tistega blaga, ki ga prodajajo, kamoli da bi ga sami pridelali ali izdelali! Mahi trgovci na deželi ima vsaj to dobro za sebe, da ljudem v njihov kraj pripelje razno blago, ki ga rabijo. »Veliki« trgovci pa je dandanes vrvinjenec med pridelovalcem ali izdelovalcem in malim trgovcem in konzumentom. Če bi šlo tako, kakor bi moralo iti, bi že zdavnaj mali trgovci lahko svojo robo naravnost naročali, brez mastno plačanega posredovanja »velikih«. Tudi ti vrvinjenci se prištevajo k »gospodarskim krogom«, čeprav nič ne proizvajajo.

sotrpini in sotrpinki! Kapitalisti so složni, edini, združeni v močno kapitalistično organizacijo, da kolikor mogoče krepko zaslužijo proletarijat. Med njimi v njihovi strokovni organizaciji ni preprirov. Med njimi ni obrekovanj in medsebojnega blatenja. Njih cilj je: zlomiti moč proletarijata in delavstvo spraviti pod svojo neomejeno oblast. Kdor še do danes tega ni sprevidel in spoznal, mora spoznati sedaj, ko zahtevajo vsemogoči »gospodarski krogi«, da se ukine: zakon o zaščiti delavcev, zakon o zavarovanju delavcev, osemurnik itd.

Slika govori preveč jasno. Prepri med delavstvom je kapitalistom »različnih strankarskih naziranj« prijeten dogodek in močna pomoč proti delavskim zahtevam. Prepri med delavstvom je rešitev delavske avtoritete in dokaz kapitalistom, da so poklicani obvladati delavstvo.

Zato složno v vrste strokovno organiziranega delavstva in v boj za naše pravice!

Proč z medsebojnimi prepri, proč z indiferentnostjo, proč s klečeplazstvom!
Samo organizirani smo močni!

Potem so tu razne velike industrije. Veliki industrijalci sami ne proizvajajo prav nič. Ti še niso izkopali nobenega kosčka premoga in niso skovali še niti ene lopate. Vse to delajo (= izdelujejo) mali obrtniki, ki sami delajo, in pa delavci. »Veliki« gospodje samo razprodajajo to, kar so izdelali drugi. So torej tudi vrvinjenci.

Svoje negospodarske vloge pa se vsi ti »gospodarski krogi« prav dobro zavedajo, zato tudi o njej nikdar ne govorijo. Mnogo rajše pa govorijo zato o svojih velikanskih dajatvah državi, deželi, občini itd. Če človek posluša te ljudi ali pa bere njihove časopise, bi skoraj verjel, da samo oni plačujejo davke!

Poglejmo si torej tudi te davke nekoliko natančneje, ki jih plačujejo »gospodarski krogi«. Vzemimo kakšno banko. Ta daje za vloženi denar 5 odstotkov, za izposojeni denar pa zahteva po 8, po 10 in tudi več procentov. Za 100 izposojenih dinarjev mora plačati kmet, delavec banki 8 ali 10 dinarjev, dekla pa, ki je teh 100 dinarjev vložila, dobi 5 dinarjev. Razlika 3 (ali 5) dinarjev je bančni dobiček, iz katerega plača banka tudi davek. Jasno je

iz računa, da tega dobička ni »zaslužila« banka, ampak tisti, ki je plačal obresti, in ta je plačal tudi davek, ne pa banka!

V resnici ni plačala nobena banka še niti fiska davka »iz svojega«, ampak vse so plačali in še plačujejo dolžniki. Banka tisti denar samo na davkarijo nese, denar sam pa ne prihaja iz njenega žepa, ampak iz žepa dolžnikov.

Tudi noben industrijalec ne plača nič iz svojega, ampak prevaja ves davek na ljudi, ki njegovo blago kupujejo. Ta davek tliči že v prodajni ceni in industrijalec samo na davkarijo nese to, kar je na višji ceni nabral od svojih odjemalcev.

Prav tista je s takozvanimi »socijalnimi dajatvami« (za bolniško zavarovanje itd.). Zidarski mojstri n. pr. prav dobro vedo, koliko delavcev bo treba in koliko dni bodo delali, da izgotove kakšno zgradbo. Kdor pa to ve, si lahko izračuna že naprej, koliko bo moral oddati bolniški blagajni, in to vsoto seveda vračuna v plačilo onemu, ki je dal hišo (zgradbo) zidati. Zato pa mojstri ne morejo trditi, da oni kaj iz svojega plačajo, ampak oni samo oddajajo denar tja, kamor ga morajo, denar pa so dali tisti, ki jim je bil za-

računan. (In tisti, ki so poleg slabe mezde iz svojega zaslužka morali plačevati svoj del, t. j. dve tretjini. Op. ured. »Delavec«.)

Treba je torej silno natanko razločevati med tem, če kdo denar na davkarijo nosi iz svojega žepa, ali pa če ga nosi iz tuje! To je velika razlika! A ravno »gospodarski krogi« so navadno tisti, ki iz svojega ne dajejo nič, ker vse prevajajo na druge.

Zato pa bi bilo prav, če bi se v javnem življenju »gospodarski krogi« nekoliko manj čeperili, že zato, ker vedno bolj raste med ljudmi spoznanje o nepotrebnosti »gospodarskih krogov«.

Imamo pa seveda tudi resnične »gospodarske kroge«. To so v prvi vrsti kmetje. Ti sami pridelujejo kruh, brez katerega bi vsi oni drugi »gospodarski krogi« pomrli od lakote, če jim ga kmetje ne bi dali. Potem imamo obrtnike, ki sami delajo, t. j. proizvajajo boljše blago iz surovin. Obrtnik lahko v soboto pokaže na kup izdelkov, ki jih je čez teden izdelal — na kaj pa naj pokaže bankir? »Gospodarski krogi« bi hodili okrog lepo bosi, če jim čevljarji ne bi napravili obuvale. Potem so tu delavci, milijoni delavcev, ki res nekaj delajo (= izdelujejo), a ravno »gospodarski krogi« so navadno tisti, ki žive sijajno in udobno od delavskih žuljev, ne od svojih!

Kmet — obrtnik — delavec — to so pravi in resnični gospodarski krogi, ne pa tisti ljudje, ki žive od dela drugih ljudi, potem se pa skrivajo za besedo »gospodarski krogi« menda zato, da svojo lenobo prikrijejo. To naj si ljudje zapomnijo in naj se ne dajo varati od časopisja, ki stoji v službi »gospodarskih krogov«, da ljudi farba.

Tako govori »Kmetijski list«. In v splošnem resnico govori. »Radnički Glasnik«, glasilo »Opčega Radniškega Saveza Jugoslavije« pa med drugim piše:

... Najrevnejši patrijoti pod plaščem jugoslovanstva so »gospodarski krogi« s temi imeni: Deutsch, Schwarz, Weiss, Gelb, Roth, Grün itd. Nekateri ljudje s temi imeni podvzemajo korake, da se naše strokovne organizacije razpuste, ker so v nevarnosti interesi gospodarstva. Lahko bi vzklili: Cesar si vse ti novopečeni jugoslovanski patrijote ne domišljujejo. Kaj bi oni rekli, ako bi mi zahtevali na primer, da vlada razpusti kapitalistične organizacije, recimo: Zvezo industrijcev, Zvezo trgovcev, Zvezo obrtnikov itd. in če bi vlada na kak čudežen način ta naš predlog sprejela? Dalje, da vlada zniža cene in da se morajo delavcem povisati mezde, skrajšati delovni čas, itd.? To bi bil krik in omedlevica.

Iz vsega tega sledi, kako je kapitaliste obšel strah, ker je zgodovinska vloga proletarijata že tako na vidiku, da v tem strahu delajo nekaj, kar od porno silo proletarijata še zvišuje.

Spomenica »gospodarskih krogov«, ki so jo predali pred kratkim kralju, prinaša kot potuhnjena mačka na repu resolucijo, da naj se socijalno zavarovanje sploh organizira tako, da ne bo valilo prevelikih bremen na ramena delodajalcev. »Jutro« samo piše, da so ta bremena za enega delavca na dan iz naslova vseh socijalnih »bremen« (zavarovanje, borza dela, Del. zbornica itd.) 1.90 Din. In od teh 1.90 Din plača še polovico delavec. Torej, samo 95 para. In kakor je rekel »Kmetijski list«, še teh 95 para plača konzument in ne industrijalec, ne obrtnik, ne veleposesnik, ne trgovec. Ti krogi pač hočejo, da bi vlada pomagala na stroške delavskega življenjskega položaja kapitalistom delati čim večje profite.

Nadalje so ti »gospodarski krogi« tako malo inteligentni, da rabimo ta izraz za njihovo možgansko sposobnost, da trde v tisti spomenici, da je sedanja zakonodaja o delavski zaščiti nastala leta 1922 pod pritiskom komunističnega vetra. Smešno, bogme. Tudi najmanj socijalno izobraženi tepci ve, da današnje socijalne razmere (torej tudi gospodarske), kategorično zahtevajo varstvo šibkejših. Le ti »prosvitljeni« gospodarski krogi tega ne vedo, ker jim je delavec le toliko časa dober, dokler gara, ko pa tega več ne more, ali če ga »gospodarski krog« več ne rabi, mu da brco

in si misli, pa se obesi, če ne moreš živeti.

Taka mentaliteta govori iz stavkov te resolucije. In nam marksistom je razumljiva. Železna peta gazi vse, ki ji ogroža profit.

Našim čitateljem smo poskušali v tem članku pokazati, kako se bije razredni boj v resnici in kako stojimo mi vsi sredi klanja in bojnega meteža. Velekapitalizem ogroža vse: Proletariat, polproletariat, kmete, male obrtnike (česarvno njih organizacije

sedaj tudi, kakor ščurki lezejo, kot avantgarda velekapitalistov proti delovnemu ljudstvu) in treba je postaviti energično protiobrambo.

Če pogledamo vse to tudi iz stališča, da smo tudi mi, delavci, državljani in se od nas zahteva poleg vsega družega tudi naše življenje in kri (slučaji vojne), potem moramo imeti svoje pravice tudi kot državljani. In te pravice so, da se naše zahteve upoštevajo in ker je proletarijata v Jugoslaviji ogromna večina (sem štejemo

tudi male kmete), se nam morajo temu primerno naše pravice tudi dati.

Strokovna komisija je postavila zahteve delavstva. Poslala jih je vladi z zahtevo, da se imajo upoštevati. Naše zahteve so kratke: **Zakon o zavarovanju delavcev se mora zboljšati in v teh institucijah ima govoriti delavstvo. Zakon o zaščiti delavcev se ima uveljaviti strožje kot dosedaj. Konvencije Biroja Dela se imajo ratificirati, pred vsem mora postati zakon osemurni delavnik.**

Pritožbe kapitalistov o »socialnih bremenih« so kapitalistični »švindeli« in zahtevamo, da se uvede javno polaganje poslovnih računov, da se bo ta »švindeli« javno pokazal.

Mi vsi pa, ki moramo prodajati svojo delovno moč za kosček kruha, v strokovne organizacije!

Kdor ni z nami, je proti nam. Samo dve fronti sta: Izkoriščevalci in izkoriščani. Kapitalisti in proletarci.

Internacionalni pregled brezposelnih

Internacionalna strokovna zveza (IGB) poroča: Po poročilih, ki so nam dospela, je brezposelnost v tukaj navedenih 21 državah sledeča:

Belgija: Po poročilu 165 brezposelnih blaginjskih članstvom 626.876, je bilo koncem novembra 3497 ali 0,6 odstotka zavarovancev popolnoma in 13.832 ali 2,2 odstotka deloma brezposelnih. Leta 1927 v novembru je znašalo pa 1,4 odstotka in 3,4 odstotka.

Danska: Po poročilu strokovnih organizacij s članstvom 271.000 je koncem decembra bilo 25 odstotkov brezposelnih, v letu 1927 v decembru pa 31,6 odstotka. Sredi januarja 1929 je bilo v celi državi 75.862 brezposelnih, v januarju 1928 pa 88.700.

Nemčija: V času od 15. do 31. decembra je izdala delavska brezposelna zavarovalnica podpore 1.702.000 brezposelnim ali 34,5 odstotka. Leta 1927 v decembru je bilo 500.000 brezposelnih manj.

Estonija: Koncem oktobra je po spiskih javnih izkazov bilo 1561 brezposelnih, a oktobra 1927. leta pa 2864.

Francija: Po javnem izkazu o brezposelnosti je bilo 1. decembra 1928 11.457 brezposelnih, leta 1927 v decembru pa 13.200.

Finska: Koncem novembra 1928 je po javnem izkazu bilo 2978 brezposelnih, a v novembru 1927 pa 2447.

Velika Britanija (Anglija): Od 12 milijonov delavcev, zavarovanih proti brezposelnosti, je bilo 17. decembra 1928 11,2 odstotka docela brezposelnih, a 1927 v decembru 9,8 odstotka. Koncem decembra 1928 je bilo 1.520.700 brezposelnih, a v decembru 1927 1.271.122.

Holandska: Po poročilih subvencioniranih blaginjskih članstvom, ki štejejo 300 tisoč članov, je bilo koncem novembra brezposelnih 6,2 odstotka, torej 60.245 moških in 7487 žen, a v novembru 1927 pa 8,3 odstotka.

Italija: Po javnih izkazih je bilo popolnoma brezposelnih 282.379 delavcev koncem oktobra, a delno 25.639. V novembru 1927 je pa bilo 332.240 popolnoma brezposelnih, a delno 130.130. Število brezposelnih, ki so prejeli podporo, je bilo v novembru 1928 76.007.

Irska: V III. četrtletju je bilo od 245 tisoč 613 proti brezposelnosti zavarovanih 9,3 odstotka brezposelnih, dočim je znašala v III. četrtletju 1927 brezposelnost 11 odstotkov.

Kanada: Po poročilu strokovnih organizacij je bilo koncem oktobra 1928 od 185.000 članov 3,1 odstotka brezposelnih, a v letu 1927 3,9 odstotka.

Latvija: V oktobru je bilo vpisanih 5179 brezposelnih, a oktobra 1927 3662.

Norveška: Pri 48 javnih delavskih spiskih javljenih brezposelnih je bilo v decembru 1928 24.223, a decembra 1927 28 tisoč.

Nova Zelandija: Po poročilih strokovnih organizacij je bilo od 56.000 članov v III. četrtletju brezposelnih 11,3 odstotka, a leta 1927 v tem času 9,7 odstotka.

Avstrija: Koncem decembra 1928 je bilo podpiranih v celi Avstriji 202.658 brezposelnih, a decembra 1927 pa 207.100.

Poljska: 1. decembra 1928 je po javnih izkazih javljenih 97.414 brezposelnih, leta 1927 isti čas pa 133.000.

Rusija: Po javnih izkazih je bilo 1. oktobra 1928 brezposelnih 1.344.000, a oktobra 1927 1.500.000.

Švedska: Od 297.798 članov strokovnih organizacij je bilo v oktobru 1928 27.008, ali 9,1 odstotka brezposelnih, a oktobra 1927 pa 10,4 odstotka.

Čehoslovaška: Potom podpornih blaginjskih pri strokovnih organizacijah je koncem septembra 1928 dobilo 16.300, ali 1,5 odstotka brezposelne podpore, a septembra 1927 37.634 brezposelnih.

Madžarska: Od 150.000 strokovno organiziranih članov je bilo koncem oktobra 1928 12.112, ali 8 odstotkov brezposelnih, v oktobru 1927 pa 6,6 odstotka.

Združene države Amerike: Po poročilu delavskega departementa je v 54 važnih industrijah in 12.000 podjetjih, ki zaposlujejo 4.168.820 delavcev, v novembru 1928 brezposelnost za 0,5 odstotka popustila proti novembru 1927, ko je bila brezposelnost narasla za 1 odstotek.

Možata beseda Konzumnega društva za Slovenijo.

Osemurnik je gospodom delodajalcem strašen trn v peti in delajo vse mogoče, da bi ga odpravili. Posebno obrtniki in trgovci se nikakor ne morejo živeti, da je pomočnik in vajenec tudi človek, ki potrebuje za

60-letnica s. Ivana Mlinarja.

24. januarja 1929 je praznoval sodrug Ivan Mlinar šestdesetletnico svojega rojstva. V Idršcu, občina Dole nad Idrijo se je rodil 24. II. 1869.

Spominjamo se ga danes kot vnetega strokovničarja ter borca za proletarske pravice. Nam vsem je za vzgled in vzpodbudo njegovo delovanje, njegov idealizem, njegova trdna neupogljivost. Bil je to proletarec-borec ves čas svojih šestdesetih let, bil je to učitelj, ki ni omagal pred ovirami in je učil proletarijat razredne zavesti s parolo, da brez boja ni zmage. Kot tiskarski vajenec je svojo mladost prebil v delu in trudu za vsakdanji kruh in kot »črni umetnik« (tiskar) je zopet dihal zrak proletarca. Mnogo je potoval, mnogo čital in se učil ter si tako širil svoje duševno obzorje. Kot tak mora biti za vzgled posebno dandanes marsikateremu proletarcu, ki tako nerad sede h knjigi.

Strokovne organizacije ga poznajo in Strokovna komisija za Slovenijo ga šteje med svoje najboljše med najboljšimi...

Sodrug Mlinar je bil tajnik Strokovne komisije za Slovenijo in takrat je štela čez 15.000 članstva. Sodrug Mlinar je bil urednik »Delavca« in čitatelji še pomnijo njegove organizacijske in strokovne članke, s katerimi je vžigal duhove, da so se vrstili v bojne vrste strokovnih organizacij. Pred seboj je imel samo en cilj: Proletarijat organizirati v mogočno falango, združiti ga v goste kolone, učiti ga, da je on tisti, ki vse ustvarja, da je on tisti, ki mu je zgodovina zagotovila zemljo in ves svet. Zato je klical vsem neprestano Marxove besede: »Proletarci vseh dežel, združite se!«

Mnogi so ga poslušali. Mnogi so mu sledili in njegovo učenje je rodilo sadove. Skromen, kakor je, jih je vzpodbujal, skromen je ostal

svoj počitek, razvedrilo in izobrazbo prosti čas in da ni navaden stroj, ki bi samo delal.

Z uvedbo o zapiranju in odpiranju obratov in trgovin je vedno sedaj mnogo posla, protestov, kršenja itd. Vršile so se razne ankete in povsod so delodajalci nastopali kot pravi svečeniki zlatega teleta, edinega boga, ki jim je drag, ter povdarjali (z raznimi izgovori seveda), da je profit več kakor pa življenska in kulturna potreba njihovih pomočnikov in vajencev.

Minister socialne politike sklicuje zopet za 21. februarja 1929 v Zagreb anketo, kjer se naj zopet pogovore delodajalci in delojemalci glede uredbe o odpiranju in zapiranju trgovin in obratov.

Naše Konzumno društvo za Slovenijo je postavilo tukaj svojega moža in že s pismeno vlogo ministru povedalo svoje mnenje, da se mora upoštevati osemurnik in da on ne povzroča gospodarske krize.

Tu priobčujemo to vlogo, da naši čitatelji in sodruzi vidijo, kako Kon-

vedno. Ni maral stopiti na piedestal, da bi ga gledali in mu vzklikali. Tih, skromno je opravljal svoje delo, se pojavil na seji, na sestanku,

na shodu ter poslušal, in ko so se vsi izgovorili, je podal svoje mnenje in svoj nasvet. In vedno je njegova prepričevalna beseda učinkovala. Njegov nasvet je postal sklep in vsakdo je glasno in zadovoljen pri tem vzkliknil:

»Sodrug Mlinar ima prav. Tako bomo naredili!«

Bilo je pač tudi takih, da so sodruga Mlinarja, borca za koristi proletarijata, gledali sovražno. Polena so mu metali pod noge, a on je stopal preko polen in na sovraštva odgovarjal z delom. Svojih notranjih občutkov ni kazal nikomur.

Trpel je sam, poglavljen vase in rezultat tega trpljenja je bil vedno boj za delavske pravice. Uspehov svojega dela se je veselil skupno z delavstvom, z naravno priprostostjo in iskrenostjo, kakor da je delavstvo doseglo zboljšanje za njega samega.

Šestdeset let življenja je čez pol stoletja trpljenja. Zakaj sodrug Mlinar je rojen v proletarski sredi, v proletarskem zraku in moral je prijeti za delo že zgodaj, da je imel kruh. Njegova mladost je zrastle v razrednem boju in zato je temu boju posvetil svoje življenje. Kajti na barikadah treba vztrajati in na barikade treba novih borcev, energičnih in zavednih, samopožrtvovalnih in neustrašljivih. In take je vzgajal sodrug Mlinar z lastnim ognjem, ki je gorel v njem ter jim podžigal samozavest in samospoznanje.

Zato danes, ob njegovi šestdesetletnici, kličemo našemu sodrugu Mlinarju, da naj bo čil in krepak še dolgo let, da bomo lahko še ob njegovi osemdesetletnici vzklikali našemu sodrugu jubilantu:

»Delu čast in oblast!«

zumno društvo za Slovenijo stoji na braniku za osemurnik.

Spoštovani gospod minister! Iz časopisnih vesti smo posneli, da sklicujete za 21. februarja v Zagreb anketo, na kateri nameravate zaslišati mnenja zainteresiranih nameštenskih in poslodavskih korporacij glede revizije uredbe o odpiranju in zapiranju trgovin.

Ker se z mnenjem večine v trgovskem gremiju združenih trgovcev ne strinjamo in ker ne dobimo prilike razložiti na enki naše posebno stališče, si usojamo predložiti to pismeno predstavko, katero blagovolite gospod minister po svoji uvidenosti upoštevati.

Naša zadruga posluje preko 20 let in vzdržuje v 48 krajih Slovenije svoja oddelka ter je v preteklem letu plačala samo davka na poslovni promet Din 165.000.—. Prepričani smo, da Vam bo, gospod minister, služilo to dejstvo za dovoljno legitimacijo, da smo tekom desetletja udeleževanja zbrali dovolj gospodarskih izkušenj, da nam mnenja glede odpiranja in zapiranja trgovin ni narekovalo kako trenutno navdušenje ali sentimentalnost.

Prehajajoč k stvari, smatramo vsako stremenje, ki teži za podaljšanjem delavnega časa v trgovinah, za veliko pogreško, ki bo, če se izvede, uvedla v trgovsko poslovanje nov nered in vzbudila med manj izkušenimi in manj izobraženimi trgovci domnevo, da se jim bo z dalj odprtimi trgovinami povišal promet in z njim zaslužek.

Lahko se zgodi, da bo iluzija v posameznih slučajih tako močna, da bodo dotičniki popustili v svojih naporih, z dobrim blagom, solidnimi cenami in zadostno reklamo večati krog svojih odjemalcev in posledice bodo baš nasprotno, ki se bodo končno odražale v — pasivnih bilancah.

Uredba o odpiranju in zapiranju naj ima nalog, poleg podelitve prepotrebne počitka trgovskemu osebju širiti tudi smisel v širokih narodnih masah za red in disciplino. Če je mogoče priučiti milijone davkoplačevalcev, da poravnajo pravočasno in v okviru še krajšega uradnega časa davčnih uradov svoje dolžnosti do države, jih bo tem lažje navaditi med osmo uro zjutraj in osemnajsto uro zvečer nabaviti si svoje živstvijskih centrah najprikladnejši od pol 8. ure zjutraj do 13. popoldne in od 16. pa do pol 19. ure zvečer. Za izrazito manufakturne in galanterijske trgovine je določitev tem lažja, ker je znano, da pred 9. uro zjutraj ni prometa in po 18. uri zvečer le pred prazniki z izrazitimi običaji, kakor Sv. Miklavž in sl. Pač pa je pri teh prodajalnih treba poskrbeti, da si tudi tisti sloji, ki so baš v teh urah uslužbeni, lahko omislijo nabavo potrebnega blaga in to pri dnevni luči, ki omogočuje ocenitev kvalitete in barve.

Nedeljski počitek naj velja za vse trgovine brez izjeme. Dveurna izjema naj se dovoli le onim centrom, kamor gravitirajo oddaljenejši hribovske vasi, ki nimajo lastnih trgovin. Toda ta podaljšek delavnega časa naj se osebju nadomesti s še enkrat daljšim odmorom, ki naj se porazdeli na ljenke potrebščine. V kolikor je potrebno omogočiti tovarniškemu delavstvu, ki je ob istih urah zaposleno, nabaviti si razne potrebščine, naj se pa najmanj za toliko, v kolikor se zvečer delavni čas podaljša, uvede toliko daljši opoldanski odmor. To je tem lažje dosegljivo, ker je znano, da je v zgodnjih popoldanskih urah promet po trgovinah povsem minimalen.

Za izrazito specerijske trgovine, ki se bavijo tudi z razpečevanjem kruha, bi bil čas otvoritve prodajalne v mestih in inducel teden s podaljšanjem opoldanskih odmorov.

Gospod minister! Tudi naša zadruga se zaveda velike gospodarske krize in ima tudi ona prestati mnogo naporov, da obdrži bilančno ravnovesje. Toda vzrok propadanja gospodarstva in specielno trgovine leži daleč izven posledice delavnega časa. Korenika zla je katastrofalno osiromašenje širokih narodnih mas. Zaslužki delavstva in uradništva so tako zelo pičili, da so ti sloji prisiljeni utesniti svoje nabavke za celo tretjino predvojnega življenskega standarta. Odtod mali promet in prepičel zaslužek.

Drugi vzrok, ki pa sukcesivno odpada, je med in povojni prirastek nove trgovine. Ti trgovci so se izkoriščajoč med in povojno pomanjkanje blaga, naučili tirati cene blaga na tako višino, da so zaslužili pri njem tudi do 50 in še celo več odstotkov. Taki in sl. trgovini zmanjkuje pri normalizaciji razmer tal pod nogami in v svoji nervozni išče vzroke tam, kjer jih ni.

Vodstvo naše zadruge, ki je take metode izpajpavanja ljudstva z indignacijo odklanjalo, čuti tudi pri tej priliki potrebo separirati se od zahtevk po podaljšanju delavnega časa v trgovinskih obratovnicah, katere najglasnejša pobornica je baš ona trgovina, ki je vsled pomanjkanja čista solidnosti obsojena na propast tudi v slučaju, če bi se podaljšal delavni čas tako, kakor je običajen pri narodnih, ki prehajajo šele iz nomadskih razmer.

Konzum. društvo za Slovenijo, vp. z. z. o. z.

K temu dodajamo, da mora delavstvo zahtevati energično, da doseže najmanj to, kar je mogoče, da se spravi delovni čas v trgovinah in obrtjih v soglasje s konvencijo za osemurnik in v soglasje z zakonom o zaščiti delavcev.

Otvoritev palače »Delavske zbornice«.

(Dopis.)

Dne 16. in 17. februarja se vrši otvoritev palače »Delavske zbornice za Slovenijo.«

Nočem o tem pisati na dolgo in široko, nočem zavračati zlobno in brbljavo zmerjanje gotovih oseb, ki se pečajo s tem od časa do časa, kakor jih pač v možganih zaigrabi. Ker dejstva govore dovolj in vsak delavec in delavka, vsak sodrug in sodružica, če samostojno in resno premisli in prevdarita vse okolnosti, bosta znala pravilno presoditi: Ali je Delavska zbornica kakor korist delavstvu ali pa ni.

In v tem je bistvo vsega. Da ni vse tako, kakor si vsak delavec in delavka želi, da se ne more vse tako narediti, kakor hoče ta ali oni sodrug, da so povsod ovire, če se hoče uvesti vse tako, kakor zahteva proletarsko stališče, bo razumel vsak, ako si predoči trezno svoje lastno gospodarstvo, pa bodi še tako majhno. Tudi

oni, kjer sam vse urejuje in ukazuje, si ne more v svojem delokrogu tako zagospodariti, kakor to želi. In mi, ki živimo v današnjem družabnem redu, tudi ne moremo, pa četudi se trudimo, vsega tako izpeljati, kakor bi to morali. Da to ni samo nekaj izgovor, povdarjamo, da se tako godi vsakemu in vsem in tudi Sovjetski Rusiji. In če mora večkrat Sovjetska Rusija, kot izrecno delavsko-kmečka država iti preko svojih principov in popuščati, je samo svoje vrste neresen brbljač tisti, ki misli, da se da v Jugoslaviji v takem položaju izvesti marksističen princip.

Zmerjanje je po ceni. Laž se cenejša. Zavijanje dejstva in resnice pa nosi lepe obresti. To moram zato povdariti, ker je med delavstvom precej takšnih, ki kaj radi poslušajo laži, zmerjanje, zavijanje, a da bi sami mislili in prekontrolirali, pa jim malo

mar. Uživajo in se zabavajo nad svojo lastno nesamostojnostjo. Dogaja se celo, da se smejejo modrosti takšnih, ki nekaj časa pljuvajo odpadke zdaj v ta, zdaj v oni krožnik in to vse iz osebnih koristi. In potem te odpadke zopet ližejo, ko zaslišijo cvenk levega ali desnega srebra.

Ali oprostite. Moral sem to povedati in upam, da mi sodrug urednik ne črta tega. Ker resnica, pa če še tako bridka, se mora konstatirati. Palača »Delavske zbornice« stoji. Korak za korakom se je postavljala, in 16. in 17. t. m. bo otvorjena. Razredne strokovne organizacije imajo v nji že svoje prostore.

Ponosen sem na to delavsko reprezentanco. Tudi vi, sodrugi in sodružice, delavci in delavke ste lahko ponosni.

Delu čast in oblast!

K., član plenuma Delav. zbornice.

Opomba uredništva. Priobčili smo dopis sodruga K. in tako ustregli njegovi želji. Sicer imamo glede nekaterih stvari mi svoje mnenje, vendar stojimo na stališču, da se naj sliši o Delavski zbornici tudi mnenje, ki vlada izven ljubljanske megle.

Spored posvetovanj ob priliki otvoritve palače Delavske zbornice je sledeči:

Petek, dne 15. februarja.

Ob 10. uri dop.: Konferenca centralnega tajnika Delavskih zbornic z vodstvom Pokojninskega zavoda.

Ob 3. uri pop.: Seja Upravnega odbora Del. zbornice.

Ob 8. uri zvečer: V dvorani OUZD predavanje centralnega tajnika dr. Živka Topalovića o »Plinski vojni«.

Sobota, dne 16. februarja.

Ob 10. uri dop. in po potrebi popoldne:

V žitnici Prosvetnega oddelka: 1. Anketa o pokojninskem zavarovanju privatnih nameščencev. — 2. V pisarni knjižnice: Konferenca prosvetnih referentov delavskih zbornic.

Ob 3. uri pop.: V posvetovalnici DZ seja Odbora Centralnega tajništva.

Od 4.—7. zvečer: V prostorih strokovnih zvez: Seje klubov delegatov plenuma DZ. Razprava o proračunu.

Nedelja, dne 17. februarja.

Od pol 11. do 1. ure: Otvoritev svečanost.

Od 3.—7. ure pop.: Klubske seje.

Ob 8. uri zvečer: Koncert v dvorani zbornice.

Ponedeljek, dne 18. februarja.

Ob 9. uri dop.: Skupščina Delavske zbornice.

STROKOVNI VESTNIK.

KOVINAR

Jasno plačilno razmerje.

Od meseca septembra l. l. pa do danes se vodijo pregovori med SMRJ in vodstvom KID na Jesenicah za jasno plačilno razmerje tam zaposlenega delavstva. SMRJ odločno odklanja, da se delavstvu aktivira »Kazenski sistem akorda«. Pa naj nam gospodje pri KID grozijo s čimurkoli, mi se teh groženj ne bojimo. Ako si gospodje prisvajajo danes oblast nekdanjih graščakov, ki so mučili in izmagovali slovenskega kmeta, bi morali ti gospodje priti 100 let poprej na svet; takrat bi morda uspeli s takimi metodami, ali danes ne.

Kranjska Industrijska družba je povišala cene železu za 25 para pri kilogramu, brez da bi ta svoj korak mogla na kakršenkoli način utemeljiti. Ko pa na drugi strani zahteva delavstvo, jasno plačilno razmerje, se pa upajo ti gospodje groziti.

Gospoda zahteva od nas, da naj ji povemo, kako je mogoče iz 18 napraviti 20. Mi vam to lahko in brez sramu pred javnostjo povemo: **Kdor je iz 20 napravil 18 ter se upa pri tem še reči, da so njegovi delavci sijajno plačani, ta bo tudi iz 18 napravil 20.** Savez je zato tukaj, da pove zaposlenim delavcem, da naj se ne puste kaznovati za to, ker delajo.

Grozite nam z državno oblastjo. Iz te moke ne bo kruha. Vsakdo, kdor ima interes, da naša država dobro uspeva, da ima njena industrija dober temelj, ta mora predvsem stremeti, da bo delavstvo, ki je v tej industriji zaposleno, imelo jasno plačilno razmerje ter da bo trikrat na dan sito in bo imelo kaj obleči.

Dolžitev KID, da so zahteve delavstva uganjanje komunizma, je laž in švindl KID. Kdo ustvarja komunizem na Jesenicah, da se izražamo na način KID. Gospoda od Kranjske Industrijske družbe. In če je potreba, da državna oblast koga prime, takrat pa naj le prime gospodo pri KID. Državna oblast bo našla, da imajo kure pri gospodih električno luč in kurjavo. Državna oblast se bo lahko prepričala, da se delavstvu na Jesenicah slabše godi, kot psu od gospodov KID. Gospod državni pravdnik naj se postavi pred tovarniški vhod na Jesenicah in se bo prepričal, kaj je povod jeseniškemu komunizmu. Videl bo izmogočane lačne obraze in ako jih vpraša, kakšen je njihov zaslužek, mu delavci ne bodo mogli povedati, ker je to v interesu družbe, da je vse zavito v temo.

Radi tega naj se delavstvo ne boji groženj. Državna oblast je zato tukaj, da štiti vse državljane enako. Zdrave in zadovoljive razmere delavstva v državi, so najboljši porok napredku države.

Izboljšati se mora.

Naše bolniške blagajne že sedaj ne odgovarjajo več. Mesto da bi bil to zavod, kamor naj bi se delavec za-

tekkel ko zbolí ali postane za delo nesposoben, so bolniške blagajne danes umetne mučilnice za delavca.

Ako delavec zbolí in mora v bolnico, mu ostane doma družina ali starši, katere je vzdrževal; po zakonu pripada svojcem polovična hranarina. Da pa zamorejo svojci to hranarino sprejeti, se začne zanje križev pot. Najprej morajo prinesiti potrdilo od županstva, da nimajo nikakega zaslužka; ko imajo potrdilo, morajo letati v bolniški blagajni iz pisarne v pisarno in ako imajo srečo, se jim po treh dneh pove, da bodo v kratkem dobili po pošti.

Tako daleč smo prišli pod sedanjoupravo. Na stenah bolniške blagajne vise tablice, ki imajo spisane verze o samih simulantih in tatovih. Nas je že sram, ako si pride tujec ogledat bolniško zavarovanje in si lahko misli, da so tukajšnji delavci sami tatovi. Ako si pa potreben podpore, moraš pa prinesiti razna potrdila, da nisi tat ali pa simulant.

Gospodje, resno vam svetujemo: **Postavite krematorij!** Najenostavnejši način je, da se iznebite onih delavcev, ki iščejo pri Vas pomoči.

In tako kriče od ene strani »gospodarski krogi« vulgo kapitalisti, da je bolniško zavarovanje za nje ogromna peza in se trudijo, da vlada to, če že ne popolnoma odpravi, vsaj »primerno« revidira, podomače, še poslabša, a z druge strani uprava bolniške blagajne, ki ne sestoji iz delavcev, nego iz meščanskih krogov, s svojimi pravilniki in birokratičnostjo koristi te institucije kolikor mogoče zmanjšujejo.

Torej roko v roki... Zato kličemo:

Bolniško zavarovanje se mora še izboljšati. Volitve v bolniške blagajne se naj razpišejo in izvedejo. Mi, delavci, naj bomo vsaj v naših institucijah gospodarji.

Borza dela.

Za to velevažno institucijo se naše delavstvo premalo zanima. Zakonodajalec je imel sijajno zasnovan načrt, kako uresničiti ta delavski ideal, vendar pa je pri tem pozabil z zakonom določiti, kdo naj te Borze upravlja. Borza dela bi morala biti regulator delavnega trga, ter biti kazalo delovne cene za vse poklice. Naravno in samoobsebi umljivo, bi moral upravljati to institucijo tisti, ki jo vzdržuje. **To je delavec.**

Bivši minister za socialno politiko, g. dr. A. Gosar, ki je izdal pravilnik za upravljanje te institucije, je gledal predvsem, da zadosti svojim strankarskim interesom. Delavec, ki to borzo vzdržuje, ni bil vprašan za nasvet, niti se mu ni dalo možnosti, da v lastni hiši uveljavi svoj glas in da štiti svoje interese. Borzo dela upravljajo danes v Sloveniji gospodje, ki so predstavniki bivše politične stranke SLS, ki pa nimajo z delavskim pokretom nikake veze.

Da se v tej instituciji partizansko postopa, nam kaže naslednji dogodek. Klerikalni »Želbljarski zadrugi« v Kropi se je nakazalo 40.000 Din zato, ker je v letu 1925 imela slabo konjunkturo. Iz denarja, ki ga delavec plačuje, da bi se mu njegova ustanova pošteno upravljala, se vzdržujejo klerikalna podjetja. Poglejte v Kropro, kako se tam z delavci postopa. One delavce, ki niso s klerikalnim gospodarstvom zadovoljni, se jih enostavno vrže na cesto.

Drugi slučaj: Pred kratkim je umrl v Celju upravnik tamkajšnje Borze dela, Komavli Valentin. Mesto ni bilo razpisano, vseeno pa se je oglasilo nekaj kompetentov, ki so vložili prošnje za to mesto. Kaj mislite, kdo ga je dobil? Tisti, ki je imel priporočilo od tajništva SLS.

Pri podeljevanju takih mest se ne gleda na zmožnost, niti ne na izobrazbo. Priporočilo »bivše« politične stranke SLS, ki mu je dala sprichvalo, da je dober njen agitator, zadostuje, da se mu je podelilo mesto upravnika Borze dela v Celju.

Delavstvo najenergичneje protestira proti takemu opravljanju njegove institucije.

Delavstvo zahteva, da se odpokličejo vsi oni iz Borze dela, ki z delavskim pokretom nimajo nikake zveze.

Delavstvo zahteva, da bo v institucijah, katere samo vzdržuje, tudi sam svoj gospodar.

Železo so podražili.

Fabrikanti in tisti bankirji, ki imajo delnice različnih industrij v svojih rokah, se organizirajo v kartele. Kartele imenujejo v Ameriki truste. Trusti ali karteli so torej organizacije fabrikantov in bankirjev, ki

RUDARJI.

Pa povejmo še mi svoje.

Dnevno čitamo v meščanskih časopisih, kako se takozvani »Gospodarski krogi« trudijo dokazati na merodajnem mestu, v kako težkem položaju se nahaja naša industrija. Na vse načine se trudijo, da bi med drugim dokazali, da so **socialna bremena**, ki jim jih nalaga obstoječa socialno-zaščitna zakonodaja delavstva, previsoka za naše gospodarske razmere. Sploh stoje ti »Gospodarski krogi« na stališču odprave 8 urnika in poslabšanju socialnega zavarovanja v splošnem.

Ker vemo, da so med temi »Gospodarskimi krogi« tudi zastopniki rudarske in plavžarske industrije Slovenije, predvsem Trboveljska družba, hočemo na podlagi poročila Glavne Bratovske skladnice za Slovenijo za leto 1927, s številkami dokazati, kaj je glavni vzrok teh visokih socialnih bremen in tudi kdo je krivec temu?

Glavna Bratovska skladnica je v tem letu imela 15.537 članov s 25.240 svojci. Od teh se jih je smrtno ponesrečilo 22, ponesrečenih je bilo 2167,

imajo namen čim največ dobička napraviti za podjetja, za katera obstoje in delujejo. Karteli ali trusti dosežajo ta svoj namen pred vsem s tem, da onemogočijo medsebojno konkurenco, da si lepo složno razdelijo področja, da pridno navijajo ceno navzgor svojim izdelkom, delavcem pa odmerjajo plačo, kakor jim kaže in tudi surovinam po mili volji, zlasti če te surovine prideluje kmet. Potem skrbje z vsemi mogočimi sredstvi, da upliva na državno gospodarstvo, da jih davčna zakonodaja štiti, carina varuje, prevozne tarife favorizirajo, skratka: trudijo se, da dosežejo za sebe izvanredno ugoden položaj, dasi so številčno jako šibek stan, denarno in organizatorno pa pomenijo mnogo, zlasti vse dotlej, dokler je delavec in kmet še vse premalo zaveden in mlačen za svoje razredne organizacije. Ti ljudje se pri nas neradi imenujejo s svojim pravi imenom. Najrajši se nazivajo **gospodarske kroge**, v Srbiji pa **privredni krogi**. Seveda nimajo z gospodarstvom naroda, ki je v ogromni večini kmetški in delavski, prav nič skupnega, razven v kolikor so mu v direktno škodo. V naši državi sta posebno znana dva kartela ali trusti, ki sta na škodo celokupnemu prebivalstvu. To sta sladkorni in pivovarniški kartel. Prvi je organiziral vso našo sladkorno, drugi vso našo pivovarniško industrijo. Seveda pa oba kartela, z uvozno carino dobro in varno zavarovana, izkoriščata samo naš domači trg, čez mejo pa se navzlic favoriziranju ne upata, ker nista zmožna svetovne konkurence. Z vso naklonjenostjo jih navzlic velikim žrtvam ne usposabljam za nalogo, ki bi jim jo radi dali. Vse žrtve so torej zaman in služijo le prevelikemu obogatitju nekaterih poedinčev na škodo celine.

Obstojijo pa tudi karteli ali trusti, ki se ne raztezajo samo na področje ene države ali samo enega dela sveta. Tak kartel, ki obsega ves svet, je n. pr. petrolejski kartel. Drugi karteli so zopet samo ameriški, nekateri samo evropski. 19. januarja je zboroval na Dunaju srednjeevropski železni kartel. V tem srednjeevropskem kartelu so tudi naše tovarne železa in tudi zastopniki naših tovarn so se udeležili te seje, kakor bomo v dunajskem časopisu. In kaj je bil uspeh te seje srednjeevropskega železnega kartela? Takoj so sklenili podražiti železo na debelo za 25 par ali po starem eno krono pri kilogramu. Seveda se bo v podrobni prodaji železo potem še podražilo. Ker se v našo državo plačuje — zaradi varstva domačih fabrikantov še visoka carina — bodo ti potem ceno še posebej našraufali. Kmetom in delavcem se po tem sklepu železnega kartela odpirajo novi izdatki, kajti samo kmet trga in uporablja železo, za meščane ga je par kilogramov dovolj za celo leto.

Kakšen nauk si morata delavec in kmet zapomniti od te podražitve železnega kartela? Da je v organizaciji moč. Samo s trdnostjo, močno organizacijo se bo proletarijat ubranil velekapitalističnim pijavk. Z močno strokovno organizacijo bo proletarijat štutil svoje pravice in si izboljšal svoj položaj.

ki so v svojem boľovanju izgubili 27.773 šihotov, kar znači izgubo na zaslušku — povprečno po 35 Din dnevno — 972.055 Din. Za te ponesrečence pa se je izplačalo 131.939 dinarjev. Na ostalih boleznih pa je izgubilo to delavstvo 116.649 dni, kar pomeni izgubo na zaslušku 4.082.715 dinarjev, ali obremenitev bolniške blagajne na hranarini 3.712.637 Din. Na zdravniških in bolniških stroških 1.903.637 Din, na zdravilih in drugih pripomočkih 1.559.150 Din, na oskrbi v bolnici in prevozu bolnikov 1.177.376 Din. Skupni izdatki bolniške blagajne znašajo 8.352.658 Din.

Če vzamemo, da imajo Trbovlje 3876 članov, pa je od teh bilo bolnih 2918, znači to 75% vseh. V svinčenih rudnikih v Mežici je pa v tem oziru še slabše: od 1488 članov je bilo bolnih 2044. To se pravi, da je povprečje nad 100%. Od vseh 15.537 članov je bilo bolnih 16.156. Družinski članov je od 25.240 болоvalo 19.360. Upokojenih je bilo 215 in umrlo je 134 članov ter 360 družinskih članov.

Te številke dovolj jasno povedo, da tvori rudarsko in plavžarsko delavstvo Slovenije samo eno veliko

bolno množico, v katero se zajeđa kal boleznj čimdalje hujše, in v tem se tudi izraža visoka socialna humanost teh »Gospodarskih krogov« napram svojemu delavstvu. Vpoštev pa se mora vzeti še dejstvo, da danes rudarski delavec pod težo gospodarskih razmer nikdar ne vzame prej bolniškega lista, kakor kadar že nič več ne more in da vzame zdravstveno spričevalo vedno prej, preden popolnoma ozdravi. Zdravniki zmagujejo z glavo, češ, kaj vam hočem dati, tuberkulozni, nadušljivi, slabo prehranjeni ste. To so oni člani, ki stoje v aktivni službi, torej v najboljši življenski dobi. Ali kakšne so njihove žene, otroci? Vprašajte zdravnike in učitelje; vse nezdravo vsled pomanjkanja. No in k temu pridejo še tisoči staroukrojencev, vdov in sirot, ki so vse svoje življenje darovali tem »Gospodarskim krogom«, a danes za plačilo nimajo grizljaja kruha in še manj pa kaj obleči. Te »Gospodarske kroge« bi bilo dobro postaviti na občine v ubožne odseke, da bi imeli tam priliko videti zločin svojega pohlepa.

In ti gospodje, ki so napravili s svojo brezobzirno gonjo za dobičkom iz teh najboljnjih državljanov-delavcev same »kriplne« in bolnike, ki so njihovim ženam in otrokom zasadili kal boleznj v njihovo mlado telo, ki tirajo tisoče in tisoče najboljnih delavcev vsled nesreč in predčasne fizične izčrpanosti v prerani grob, ti hočejo razbremeniti svoj dobiček do zadnje pare od socialnih bremen?

Človeku zastane kri v žilah, ko vidi dnevno ta zločin na delavskem razredu, ki ga hočejo ti brezvestneži še poslabšati. Ne! To se ne sme zgoditi! Zakaj, prvi pogoj je in mora biti, da morajo tisti, ki žrtvujejo delo svojih rok za druge, imeti tudi sami toliko pravice, da se z njimi postopa kot z ljudmi, ne pa še slabše kot z živino.

To smo hoteli povedati merodajnim krogom, da uvidijo, da ni kriva prevelika liberalnost socialno-zaščitne zakonodaje težkega položaja v industriji, temveč zgolj požrešnost in objestnost teh »Gospodarskih krogov« in da ne nasedejo pobožnim željam teh, da se vzpostavi splošna državna hiralnica delavstva, temveč, da se nasprotno stori vse, da se delovnemu človeku omogoči za njegovo delo tudi človeka dostojno življenje, kar edino bo storilo zdravo in zadovoljno delovno moč. To bo pravo ozdravljenje gospodarskih razmer v splošnem, ne pa odprava socialne zaščite!

RUDARJI

Načelstvo »Zveze rudarjev Jugoslavije« je na svoji redni seji z dne 20. januarja t. l. sklenilo v smislu pravil zveze čl. 8, da se ima vršiti II. redni kongres Zveze dne 21. aprila 1929 v Celju.

Na podlagi tega imajo vse podružnice ZRJ v smislu čl. 11, točka 5 pravil za podružnice vršiti v najkrajšem času svoje občne zbornice, na katerih imajo izvoliti delegate za kongres. Pri tej priliki se lahko v smislu čl. 8, točka 6 Zvezinih pravil, stavijo eventualni predlogi za kongres, ki pa morajo biti na centralo doposlani najkasneje 6 tednov pred vršitvijo kongresa.

Ostalo je razvidno iz okrožnice, ki smo jo poslali dne 22. januarja t. l. na vse podružnice.

VODSTVO

Zahvala. Članstvo podružnice ZRJ na Lešah se tem potom najiskrenejše zahvaljuje vodstvu za prireditve božične revnini otrokom. — Članstvo.

Sila kola lomí

Česar pamet rudarjev ne zmore in česar Trboveljska družba za vedno vsiliti ne more, pa je izsilil naravni zakon. Znano je, da je

Trboveljska družba na prvem mestu, kar se tiče izkoriščanja svojega delavstva. Tako je v prvih letih po prevratu uvedla neki premijski sistem za število napolnjenih vozičkov, ki je, ako je nakopalo 6 mož v 24 urah 31 vozičkov, dvignilo ceno vsakega vozička za 30 para. Istotako se je na progi dala premija od 2 m naprej. To je bil bič za rudarje; gnali so se in gnali, samo da so to premijo dosegli. Ali tok časa, ki je izbral fizično moč rudarjev in pa neurejene delovne razmere v jami so bile tisti činitelji, ki so preprečile, da rudarji kljub vsem naporom te premije niso mogli doseči več. To je dalo povod, da so rudarji, ki so le premalo zaslužili, bili primorani prositi v vedno večji meri za odplačilo. To je pa Trboveljski družbi že začelo presedati. Zato se je v Zagorju že odločila, da je znižala število vozičkov 31 na 26 in na progi od 2 metrov na 1,50 m za dosego iste premije. S tem misli Trboveljska družba dve muhi naenkrat ubiti, na eni strani hoče »Leistungsgeist« dvigniti, na drugi strani pa se iznebi vednih prošelj za doplačilo.

Tako, začetek je že tu. Enkrat bo že rudarje pamet srečala, no in potem bo pa šlo.

SPLOŠNA DELAVSKA ZVEZA.

Steklarji Hrastnik.

Dne 27. jan. se je vršil občni zbor naše podružnice. Če je kdaj kakšen odbor naših podružnic poskusil, kaj je delo strokovnega odbora, je nedvomno to naš odbor in si tudi zaslužil častno svojo zaupnico. Ni šala štiri mesece stavke! Zmagovito smo končali. Ne bomo zgubljali besed o tem. Saj so spoznali našo vztrajnost ne samo naši, temveč tudi inozemski sodruzi. Ves svet je čul o nas. Sodrug Kellner se je v imenu odbora zahvalil članom, da se neomajno ramo ob rami izbojevali težki boj. Prav tako je izrekel zahvalo vsem onim proletarcem širom države in inozemstva, ki so materijalno in moralno pomagali boj zmagovito dokončati.

Podružnica je na članstvu precej narastla. Žal, da je še vedno tudi takih, ki organizacijo poznajo samo v silo. Pozivamo vse one, da sedaj v navidezni premirju povrne organizaciji ono, kar je organizacija za njih storila, ko so bili v stiski. Kdor organizacijo samo takrat pozna, kadar mu gre slabo, je prav tako parasit, kakor oni, ki im pravimo »kapitalisti«.

Izvoljen je bil sledeči odbor: Predsednik: Alojz Kellner, tajnik Joško Jagter, blagajnik Franc Zalezel ml. Odborniki: Lakner Emil, Marija Oistirek, Marija Mauserin, Kellner Julius. Namestniki: Jože Grum, Karel Laurič, Rudolf Lukman. Kontrola: Papp Peter ml., Stoklasa Edvard in Bailt Franc.

V prošlem letu je vsak moral spoznati važnost strok. organizacije, zato ob začetku novega leta kličemo vsem steklarskim delavcem: vsi v organizacijo k novemu delu, novim bojem in zmagam.

Delu čast in oblast!

Usnarji Ljubljana.

Večkrat smo že omenili brezpravnost in naravnost nevarnosti položaj delavstva v tovarni »Pollak« v Ljubljani. Za ponedeljek, dne 28. januarja, smo delavstvo tega podjetja povabili na sestanek, kjer bi se pogovorili o vsem potrebnem, da se ubranimo atake, katero podjetje izjva na naše najprimitivnejše pridobitve in pravice.

»Stedenje«, ki se je delno vpehalo, se je začelo izvajati. Podjetje je nezadovoljnost in odpor v kali zatrl s kratko grožnjo: »Kdor noče, lahko gre«.

Nadejali smo se, da bode z ozirom na vse te dogodke sestanek dobro obiskan ter da bomo storili potrebne zaključke, toda prišli so samo naši najboljši in najpožumnejši.

Rezultat je razumljiv. Delavstvo neče vedeti, kaj je organizirana moč. Je neorganizirano, nezavedno, neuko in tako mora povsod in vedno kloniti hrbišče in trpeti. Pomnite delavci, to bo vse dotlej, dokler boste sami to hoteli. Ker vi sami ste svoje sreče kovači.

Kako bridko je to našim zavednim sodrugom, ki trpe radi onih neorganiziranih, ve samo oni, ki je organiziran in zaveden.

Tekstilni delavci Kranj.

Kranj postaja vedno bolj industrijsko mesto. Čehoslovaške kapitalistične družbe, videč primerno ležjo kraja, zlasti pa zavedajo se cenah delovnih moči, grade tovarno za tovarno. Dimnikov tekstilnih tvornic je vedno več.

Razume se, da se tudi tukaj že pojavlja naše gibanje. Začetki strokovnih organizacij so to. Vendar so to temelji, na katerih se bode kasneje razvil močno naše strokovno gibanje. Da se imamo boriti tudi tukaj s porodnimi bolečinami, je razumljivo. Kajti

pravih proletarcev je tukaj zelo malo. Kmečki proletarci, z eno nogo na svoji zemlji, z drugo v tovarni, so največja ovira razmahu strokovne organizacije. Oni se še ne zavedajo, da so na okopih razrednega boja. Razvoj nam pa bode polagoma razoral ledino.

Zato pa je potreba temu središču in razvoju posvetiti vso pažnjo, ker pri nas so vedno na delu elementi, da zavajajo sproletarizirane kmečke mase v napačne organizacije, ter jih tako odvajajo od pravega marksističnega delavskega gibanja.

Sestanki, ki se prirejajo, morajo biti vzgojnega značaja. Pričeli bomo s predavanji in z izobraževalnim delom. Kadri, katere imamo po teh tovarnah, morajo doprinesati precejšnje žrtve. Na eni strani podjetje, čuteč prve pojave našega gibanja, z vsemi sredstvi to ovira in nositelje gibanja brezobzirno iz tovarne odstranjuje, na drugi strani pa se imajo boriti s konservativnim razpoloženjem kmečkega delavstva, ki mu je, dasi sramotno nizka mezda, vendarle v zadovoljstvo. Naporno je delo teh naših sodrugov, vendar oni vztrajajo.

Občni zbor naše podružnice v Kranju se vrši v nedeljo, dne 10. februarja, ob 9. uri dopoldne v gostilni pri »Engelmanu«.

Usnarji Šoštanj.

Dne 17. januarja smo imeli sestanek našega članstva, na katerem smo razpravljali o položaju delavstva, zaposlenega v tovarni Woschnag. Ako vpoštevamo, da tovarna obratuje že par mesecev samo po tri dni v tednu, se ni čuditi, da ni med delavstvom one jednake volje in živahnosti, ker dobesedno gladuje. Kljub vsemu vodstvo podružnice agilno deluje. Vred par meseci smo s pomočjo Delavske zbornice, Konzumnega društva, mestne občine ter podjetja, ustanovili potrebno »Delavsko kuhinjo«, katere ima kljub temu, da se samo tri dni v tednu dela, 65 abonentov. Hrana je po najnižji ceni, ter je tako zlasti okoliškemu delavstvu omogočeno toplo kosilo.

Priredili smo za naše malčke skromno »Božičnico«, vendar so našim malim zadovoljno žarela liceca.

Na sestanku, ki smo ga zgoraj omenili, smo razpravljali tudi o potrebi ustanovitve fonda, ki bi nudil pomoč onemoglim in ostarelim delavcem tega podjetja. Delavstvo se je izreklo pripravljeno gotov del svoje mezde v tak fond prispevati. Kadar bode stvar pripravljena, se bode poskušalo pridobiti tudi podjetje, da prispeva enak del kakor delavstvo. Izdelavo konkretnih predlogov in pravil se je poverilo našemu oblastnemu tajništvu.

Vse sodruge in delavce pozivamo, da pristopijo v naše vrste, da pomagajo ustvarjati sebi in potomcem lepše življenje. Uspehe, katere je naša strokovna organizacija od povojne dobe dosegla, je nemogoče prezreti. Zato na delo!

Podružnicam Splošne del. zveze v Sloveniji.

Vse funkcionarje in naše članstvo prosimo, da se ravna v smislu navodil okrožnic, katere so prejeli od savezne uprave in našega tajništva z ozirom na nastale razmere, da bi se od strani oblasti ne delalo ovir našemu delovanju, kakor se to dogaja, žal, po mnogih naših podružnicah na jugu. V Daruvaru je predstavnik oblasti prepovedal delovanje naše podružnice ter ves arhiv zaplenil. V Risani v Dalmaciji se je zgodilo istotako. Poročila na Savez so prišla, da se je slično zgodilo tudi v Jasenkah, Andrijevici, Begov Hana (Bosna), Jajce, Lačarku. V večjih krajih so orožniki delali preiskave. Savezna uprava je podvela potrebne intervencije na merodajnih mestih.

Krojaški pomočniki na Hrvaškem,

katere je val razdiralne politike odvel iz našega Saveza, so po bridkih izkušnjah, v katere so jih zapeljali razni ekstremni frazerji, osnovali v okviru našega Saveza svoj podsavez krojaških delavcev.

Mi nove borce iskreno pozdravljamo v naši sredi, želeč jim z našo solidarnostjo uspehov v njihovem boju.

Podružnica mesarjev

priredi na pustni torek v veliki dvorani na Taboru

XIV. PLES za mlade in stare.

Vsak drugi ples valček Čisti dobiček je namenjen brezposelnim in onemoglim članom.

K obilnemu pokopu pusta vabi odbor.

Vse sodruge naših podružnic, kateri se bodo udeležili otvoritve palače »Delavske zbornice« v Ljubljani, dne 16. in 17. febr., prosimo, da se pri prihodu zgledajo v našem tajništvu v Delavski zbornici, I. nadstropje.

Oblastno tajništvo SDZJ.

ŽIVILCI.

Maribor.

Dne 27. januarja 1929 se je vršil občni zbor naše podružnice, kateri je bil zelo dobro obiskan. Iz tega je razvidno, da se naše članstvo zaveda koristi strokovne organizacije in jo zna ceniti posebno v sedanjih časih.

Poročila funkcionarjev so bila nad vse zanimiva. Borba za uveljavljenje uredbe Velikega župana, s katero se določa prihodek dela ob 3. uri jutraj, je bila jako huda, kar je razvidno iz tega, da je bilo odpustnih na gg. pekovski mojstre 66 vlog v svrhu posredovanja in na Inšpekcijo dela, oziroma na Obrtni referat pa 33 tozadevnih ovadb, to je natančno toliko kot je v Mariboru pekovskih mojstrov.

Dalje je imela podružnica par obratnih gibanj, katere je završila v prilog članstva. Podružnica ima tudi svojo posredovalnico za delo, katere je v letošnjem letu preskrbela delo 21 sodrugom, dočim jih je sedaj brez posla 12.

Pevski odsek se hlabro drži in šteje 38 pevcev, kateri pogosto razveseljujejo publiko in čisto razgibljujejo čustva nam delavcem s krepko delavsko pesmijo.

Pozdraviti je treba sklep podružnice, da se uvede govorniški tečaj, za katerega se je prijavilo 20 sodrugov, ki čutijo potrebo vsestranske proletarske izobrazbe in želijo pomagati organizaciji s tem, da spreobrnejo čim več indiferentov-nezavednečev, ki si sami kopljejo grob.

Za pivovarje je poročal s. Beigot in orisal žalostne razmere pivovarskega delavstva, katero zmruje in gladuje za to, da bilanca izkazuje milijonske pribitke. Pozival je pivovarniške delavce, da se čim tesneje združijo v strokovni organizaciji, ker le potom iste si bo možno svoj položaj zboljšati.

Ob splošnem navdušenju za dobočje delo je s. Rudl zaključil občni zbor. — Živilec.

Centralna uprava ZDZJ

javlja, da je s posameznimi podružnicami sklenila, da se vrši redni zvezni kongres mesto 3. marca, kot je bilo prvotno javljeno, 17. februarja 1929 z že objavljenim začasnim dnevnim redom. Podružnice se pozivljajo, da skrbje, da bodo njihovi delegati v nedeljo, dne 17. tm, točno ob 8. uri zvezini pisarni, palača Delavske zbornice, Miklošičeva cesta, levi vhod, I. nadstropje.

Za centralno upravo ZDZJ:

Blatnik, predsednik. Pretnar, tajnik.

Zahvala. Podpisana se najiskrenejše zahvaljuje vsem, ki so spremlili mojega moža na njegovi zadnji poti. Zahvaljujem se posebno Zvezi živilskih delavcev, podružnica pekov, kateri člani so ga spremljali z vencem. Ana Sitar.

IZJAVA.

Jaz, Ivan Popović, pek. pomočnik v parni pekarni Dolinar v Ljubljani, Poljanska cesta št. 19, izjavljam s tem, da nikakor ne morem trditi, da bi bil Alojzij Blatnik, pekovski pomočnik, kakorkoli udeležen ali prizadet pri nakupu petroleja, s katerim so neznani storilci polili gosp. Dolinarju testo, ali da bi bil sploh na kakršenkoli način pri tem kaznivem dejanju udeležen.

Jaz torej gosp. Alojzija Blatnika kakega takega dejanja ne dolžim in ne morem dolžiti in obžalujem, ako je g. Dolinar moje besede v takem smislu razumel. Če bi bil kaj takega govoril, to s tem preključim in se g. Blatniku zahvaljujem, da je odstopil od kazenskega postopanja zoper mene. V Ljubljani, dne 27. dec. 1928.

Ivan Popović.

I. GROBELNIK

VELEPRODAJA IN SPECIALNI UVOZ SUKNA

LJUBLJANA

MESTNI TRG ŠT. 22

NA DEBELO!
NA DROBNO!

NA JANIŽJE CENE!
TRPEŽNO BLAGO!

„DUNAV“

ZAVAROVALNA DELNIŠKA DRUŽBA V ZAGREBU

Podružnica za Slovenijo:

LJUBLJANA / ŠELENBURGOVA UL. 3

TELEFON ŠT. 24-05

ZAVARUJE po najugodnejših pogojih proti škodam vsled požara, vlomskih tatvin, razbitju stekla, transporta, neugod in zakonitega jamstva. Prevzema tudi zavarovanja avtotaks, avto-jamstva ter sklepa življenska zavarovanja vseh vrst z in brez zdravniške preiskave za slučaj doživljenja in smrti. — Otroška in štedilna zavarovanja po najmodernejših kombinacijah in cenah tarifnih. — Vsa potrebna pojasnila so na razpolago pri vseh naših glavnih in krajevnih zastopstvih.

L. MIKUŠ, LJUBLJANA

ME S T N I T R G 1 5

Dežniki

Na malo! Na veliko!
U S T A N O V L J E N O 1 8 3 9

Delavci, delavke,
organizirajte se!